

Murebaromeeter

2–5aastased lapsed

6–10aastased lapsed

11–14aastased lapsed/teismelised

Normaalne käitumine

Eakohane huvi seksuaalsuse vastu.
 Eakohased seksuaalsed mängud eakaastastega.
 Laste seksuaalseid mängu iseloomustab võrdsus, mõlemapoolsus ja uudishimu.
 Katsuvad pere liikmete suguelundit ja rindu.
 Uurivad iseennast.
 Mängivad kodu.
 Ütleavad siivutuid sõnu.
 Uurivad tüdrukute ja poiste erinevusi.
 Uurivad üksteist, mängides seksuaalse sisuga arstimänge.
 Küsivad seksi ja eostamise kohta.
 Stimuleerivad ennast, puudutades suguelundit või hõõrudes seda millegi vastu.
 Eputavad.
 Võib esineda ereksioon.

Eakohane huvi seksuaalsuse vastu.
 Eakohased seksuaalsed mängud eakaastastega.
 Laste seksuaalseid mängu iseloomustab võrdsus, mõlemapoolsus ja uudishimu.
 Küsivad suguelundite, rindade, seksi ja eostamise kohta.
 Masturbeerivad salaja.
 Ütleavad siivutuid sõnu.
 Riietuvad vastassugupoole rõivastesse.
 Ei soovi, et keegi vaataks neid riietumas või WCs.
 Paljastavad mängu käigus suguelundi, et lahedad paista.

Eakohane huvi seksuaalsuse vastu.
 Eakohased seksuaalsed mängud eakaastastega.
 Masturbeerivad salaja – võib-olla mitmekesi koos.
 Suur huvi seksi, eostamist jms puudutatavate tehniliste küsimuste vastu.
 Meeldib öelda siivutuid sõnu.
 Varjavad oma suurenevast seksuaalsust igati vanemate eest.
 Ei meeldi, kui keegi vaatab neid riietumas või WCs.
 Küllastavad internetis seksuaalse sisuga lehti ja huvituvad pornograafiast.
 Suur huvi nii oma kui ka vastassugupoole vastu.

Tähelepanu ja sekkumist nõudev käitumine

Ülemäärane huvi seksuaaltegevuste vastu.
 Pigem seksuaalselt taunitav käitumine kui huvi eakohaste tegevuste ja mängude vastu.
 Seksuaalkäitumine ja uudishimu erineb enamiku laste seksuaalkäitumisest ja loomulikust uudishimust.
 Eakohatud teadmised seksuaalsusest, näiteks silmatorkavalt varaküpsed või täiskasvanulikud teadmised seksist.
 Seksuaalmängud, mis kutsuvad esile teiste laste kaebusi.
 Osalevad seksuaaltegevustes, kus laste vanus, küpsus ja vaimse arengu tase erinevad üsna suuresti.
 Mängivad väljaheidetega.
 Käituvad täiskasvanutega seksuaalselt kutsuvalt.
 Üritavad korduvalt panna teisi lapsi või täiskasvanuid nende suguelundeid katsuma.
 Lakuvad teiste laste suguelundit ja julgustavad teisi lapsi neile sama tegema.
 Üritavad astuda genitaalsesse või anaalsesse vahekorda.
 Valust ja täiskasvanute noomitustest hoolimata üritavad korduvalt panna asju enda või kellegi teise tuppe või pärakusse.
 Kinnismõtteline suhtumine seksi ja seksuaaltegevustesse.
 Räägivad pidevalt seksist ja joonistavad seksuaalseid pilte.
 Täiskasvanute noomitustest hoolimata ei suuda oma käitumismustrit muuta.

Ülemäärane huvi seksuaaltegevuste vastu.
 Pigem seksuaalselt taunitav käitumine kui huvi eakohaste tegevuste ja mängude vastu.
 Seksuaalkäitumine ja uudishimu erineb enamiku laste seksuaalkäitumisest ja loomulikust uudishimust.
 Ülemäärane huvi pornograafia vastu.
 Eakohatud teadmised seksuaalsusest, näiteks silmatorkavalt varaküpsed või täiskasvanulikud teadmised seksist.
 Seksuaalmängud, mis kutsuvad esile teiste laste kaebusi.
 Katsuvad ja hõõruvad oma suguelundit avalikus kohas.
 Kaasavad teisi lapsi seksuaaltegevustesse äraostmise, ähvarduste või jõuga.
 Osalevad seksuaaltegevustes, kus laste vanus, küpsus ja vaimse arengu tase erinevad üsna suuresti.
 Lakuvad teiste laste suguelundit ja paluvad teistel lastel neile sama teha.
 Üritavad astuda vahekorda või panevad esemeid suguelundisse või pärakusse.
 Kinnismõtteline suhtumine seksi ja seksuaaltegevustesse.
 Räägivad pidevalt seksist ja joonistavad seksuaalseid pilte.
 Käituvad teiste laste ja täiskasvanutega seksuaalselt kutsuvalt.
 Hõõruvad suguelundit mööbli, teiste inimeste jm vastu.
 Täiskasvanute noomitustest hoolimata ei suuda oma käitumismustrit muuta.

Normaalseid piire ületav seksuaalne käitumine, ei osale eakohastes tegevustes ja mängudes.
 Seksuaalmängud, mis kutsuvad esile teiste laste kaebusi.
 Ärevust, häbi ja süütunnet tekitavad seksuaalmängud.
 Kaasavad teisi lapsi seksuaaltegevustesse äraostmise, ähvarduste või jõuga.
 Osalevad seksuaaltegevustes, kus laste vanus, küpsus ja vaimse arengu tase erinevad üsna suuresti.
 Tarbivad ülemäära palju pornograafiat.
 Räägivad seksist väga avatult.
 Näitavad või avaldavad telefonis ja internetis seksuaalse sisuga pilte ja filme.
 Lakuvad teiste laste või teismeliste suguelundit ja paluvad teistel lastel või teismelistel neile sama teha.
 Üritavad astuda genitaalsesse või anaalsesse vahekorda.
 Seks on kinnisidee ega piirdu selles vanuses laste tavapärase huviga.
 Täiskasvanute noomitustest hoolimata ei suuda oma käitumismustrit muuta.

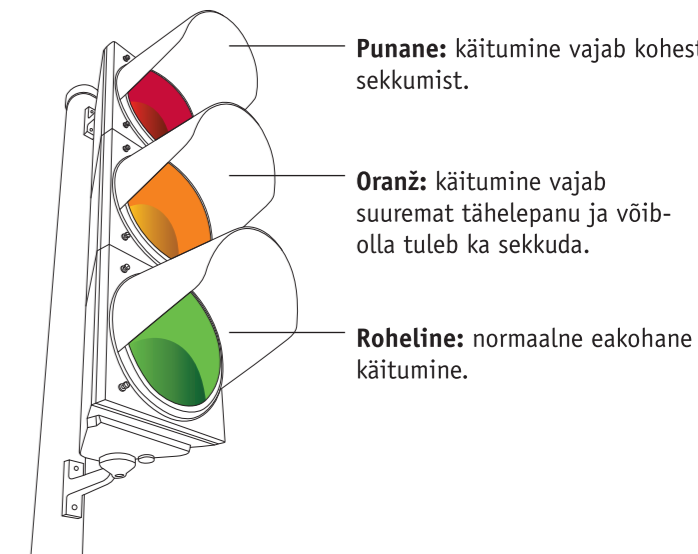
Kohest sekkumist nõudev käitumine

Räägivad oraalse, anaalse või vaginaalse suguaktiga seotud või muust hirmutavast vägivallast.
 Üritavad sundida teisi oma suguelundit puutama.
 Valust hoolimata suruvad esemeid iseenda või teiste tuppe või pärakusse.
 Sunnivad teisi lapsi arstimänge mängima.
 Sunnivad teisi lapsi riideid seljast võtma.
 Sunnivad teisi lapsi jõu või ähvarduste abil osalema seksuaaltegevuses.
 Verbaalselt või füüsiliselt agressiivsed soorollimängud.
 Teisi kahjustavad seksuaalteod.
 Meelitavad või sunnivad ohvreid, näiteks nõrgemaid lapsi, seksuaaltegevusse.
 Kompulsiivse või agressiivse näiv seksuaalkäitumine.
 Teiste laste vastu suunatud seksuaaltegevused, mis avalduvad reaktsioonina mõnele kriisiolukorrale (näiteks koduvägivallale).
 Suhtuvad üksiköikseltsellesse, kas nende teod teevad teistele lastele haiget või muudavad nad õnnetuks.
 Seksualiseeritud käitumine loomadega.

Kompulsiivne või agressiivne seksuaalkäitumine.
 Teiste laste vastu suunatud seksuaaltegevused, mis avalduvad reaktsioonina mõnele kriisiolukorrale (näiteks koduvägivallale).
 Verbaalselt või füüsiliselt agressiivsed soorollimängud.
 Suhtuvad üksiköikseltsellesse, kas nende teod teevad teistele lastele haiget või muudavad nad õnnetuks.
 Suur vanusevahe seksuaaltegevustes: näiteks 14aastane poiss käitub seksuaalselt 6aastase poisiga.
 Räägivad oraalse, anaalse või vaginaalse suguaktiga seotud või muust hirmutavast vägivallast.
 Kogevad ähvardusi, vägivaldat ja salatsemist.
 Sunnivad teisi lapsi jõu või ähvarduste abil osalema seksuaaltegevuses.
 Tugev vastumeelsus oma soo suhtes – väldivad sookaaslast.
 Käituvad agressiivselt või puhkevad nutma, kui keegi vaatab neid riietumas või Wcs.
 Teisi kahjustavad seksuaalteod.
 Meelitavad või sunnivad ohvreid, näiteks nõrgemaid lapsi, seksuaaltegevusse.
 Seksualiseeritud käitumine loomadega.

Suur vanusevahe seksuaaltegevustes: näiteks 14aastane poiss käitub seksuaalselt 6aastase poisiga.
 Räägivad oraalse, anaalse või vaginaalse suguaktiga seotud või muust hirmutavast vägivallast.
 Kogevad ähvardusi, vägivaldat ja salatsemist.
 Sunnivad teisi seksuaalkäitumisele.
 Käituvad täiskasvanutega seksuaalselt kutsuvalt.
 Katsuvad teiste laste ja täiskasvanute suguelundit ja paljastavad end.
 Verbaalselt või füüsiliselt agressiivsed soorollimängud.
 Teisi kahjustavad seksuaalteod.
 Meelitavad või sunnivad ohvreid, näiteks nõrgemaid lapsi, seksuaaltegevusse.
 Sunnivad jõu või ähvarduste abil osalema teisi lapsi seksuaaltegevuses.
 Teiste laste vastu suunatud seksuaaltegevused, mis avalduvad reaktsioonina mõnele kriisiolukorrale (näiteks koduvägivallale).
 Suhtuvad üksiköikseltsellesse, kas nende teod teevad teistele lastele haiget või muudavad nad õnnetuks.
 Seksualiseeritud käitumine loomadega.

Kuidas murebaromeetri näite lugeda:

Murebaromeetri eesmärk

Üldine eesmärk on hoida ära laste ja teismeliste seksuaalselt kuritarvitamist ja väärkohtlemist laste ja teismeliste poolt ning vältida laste ja teismeliste probleemset seksuaalkäitumist. Siiä kuuluvad enesepaljastamine, katsumine ja raskemad kahjustava seksuaalkäitumise juhud. Suur osa lapsi ja teismelisi, kelle seksuaalkäitumine on probleemne või kahjustav, on ise olnud kuritarvitamise ohvrid. Seetõttu on tähtis ära tunda probleemse seksuaalkäitumise ja kuritarvituse sümptomid ning esimesel võimalusel sekkuda. Murebaromeeter on suunis ekspertidele ja lähedastele. Selle abil saab eristada normaalset ja murettekitavat seksuaalsust ning otsustada, millal sekkuda.

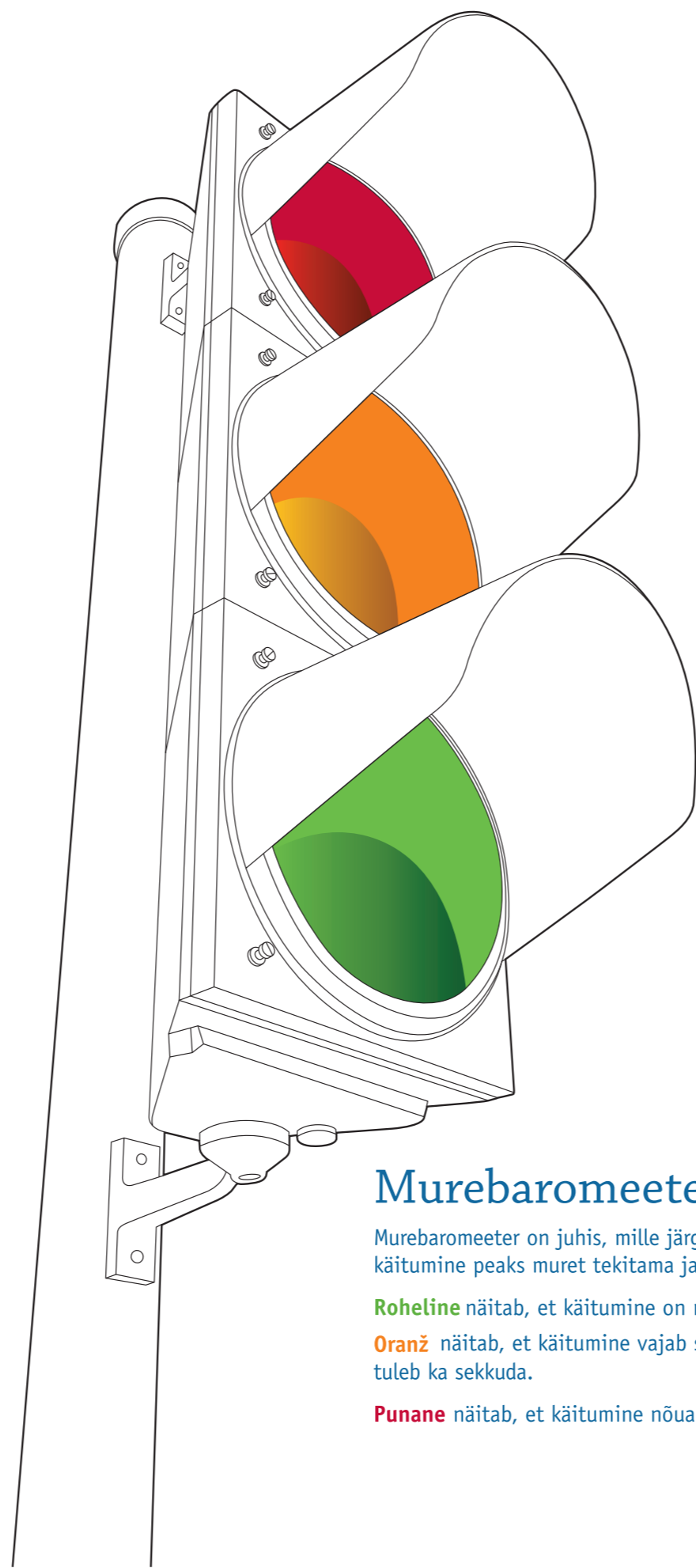

JanusCentret
 Bryggervangen 55, 4th floor
 2100 Copenhagen Oe
 Denmark
 T: +45 3369 0369
 E: info@januscentret.dk
 W: www.januscentret.dk

Ühtki selle trükise osa ei tohi reprodutseerida, otsingusüsteemis salvestada või sinna sisestada ega üheski vormis ega ühelgi viisil (elektrooniliselt, mehaaniliselt, fotokoopiana, salvestusena või muul viisil) edastada ilma JanusCentreti kirjaliku loata.

JanusCentret

Murebaromeeter

Murebaromeeter on juhis, mille järgi otsustada, kas lapse või teismelise käitumine peaks muret tekitama ja millal sekkuda.

Roheline näitab, et käitumine on normaalne ja eakohane.

Oranž näitab, et käitumine vajab suuremat tähelepanu ja võib-olla tuleb ka sekkuda.

Punane näitab, et käitumine nõuab kohest sekkumist.

Lasteabi.ee
☎ 116 111

Lisateave aadressil www.lasteabi.ee või telefonil 116 111 (24h/7)

Lasteabitelefoni 116111 teenuse eesmärgiks on võimaldada kõigil teatada abivajavast lapsest, tagada saadud info edastamise vastavate spetsialistideni ning pakkuda lastele ja lastega seotud teemadel esmast sotsiaalset nõustamist.

Hädaohus olevast lapsest tuleb viivitamata teatada hädaabinumbri 112

JanusCentret

JanusCentreti eesmärk (Taanis) on vältida laste seksuaalset kuritarvitamist, rakendades varajast sekkumist laste ja teismeliste puhul, kellel esineb probleemset seksuaalkäitumist. Kliinikus ravitakse 4–18aastaseid poisse ja tüdrukuid, kellel on ilmnenud ebasobiv või probleemne või kahjustav seksuaalkäitumine. Abi pakutakse ka lapsevanematele ja ekspertidele, kes selliste lastega kokku puutuvad.

JanusCentreti teenused

- Psühholoogiline ja seksuaalhindamine: uuritakse laste ja teismeliste ees seisvaid raskusi ja valikuid, et hinnata ravivajadust.
- Retsidiivsusrisi hindamine.
- Laste ja teismeliste ning nende pereliikmete psühholoogiline ravi, individuaal- ja rühmateraapia.
- Ohvri ja süüdlase, samuti teiste osaliste, sh vanemate lepituskohtumised.
- Koostöö ja kooskõlastamine sotsiaalhoolekandeametite ja teiste ekspertidega.
- Teisi seksuaalselt kuritarvitavate laste ja teismeliste kokku puutuvate ekspertide nõustamine ja supervisioon.
- Kahjustava seksuaalkäitumisega laste vanemate nõustamine.
- Kahjustava seksuaalkäitumisega laste vanemate tugirühm.
- Lastekodusse või hooldusperesse paigutatud seksuaalkäitumisprobleemidega laste ja teismeliste tegelevate sotsiaaltöötajate ja psühholoogide nõustamine ja supervisioon.
- Seminarid, loengud ja koolitused ekspertidele.

Lapsed ja teismelised suunatakse kliinikusse tihedas koostöös sotsiaaltalitusega.

Täpsem info: info@just.ee